

**ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА НА ДИПЛОМАНТИ
ПО „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ И ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ“**
Радка Горанова-Спасова, Емилиан Радев, Калина Пейчева, Людмила Чакърлова
Факултет по обществено здраве, Медицински университет- София

**PROFESSIONAL ETHICS OF PUBLIC HEALTH AND HEALTH
MANAGEMENT GRADUATES**
Radka Goranova-Spasova, Emilian Radev, Kalina Peycheva, Liudmila Chakarova
Faculty of Public Health, Medical University - Sofia

Abstract

Public health ethics has recently emerged as an independent field in bioethics. Public health professionals and health managers often encounter moral dilemmas that require ethical reflection. A significant problem is the balance between the personal freedoms of the individual and the achievement of maximum good for the society. The teaching of ethics of public health finds its place in many European public health schools.

The aim of our study is to investigate the opinion of graduates from the Bachelor's and Master's degree programs in Public Health and Health Management at the Faculty of Public Health at the Medical University-Sofia regarding the need of continuing education in ethics of public health.

An anonymous individual survey was carried out among 123 graduate bachelors and masters in the Faculty of Public Health at Medical University-Sofia.

The results of our research show that public health ethics education is necessary, both in the core curriculum of education and as continuing education in the faculties of public health in our country.

Keywords: *graduates, public health ethics, continuing education*

Address for correspondence: radka.goranova@gmail.com

Увод:

Етиката на общественото здраве сравнително скоро се обособява като самостоятелно направление в биоетиката [1, 3]. Професионалистите по обществено здраве и здравен мениджмънт в тяхната практика често се срещат с морални дилеми, налагащи етична рефлексия [2]. Значим проблем е балансът между личните свободи на индивида и постигането на максимално добро за обществото. Докато биоетиката разглежда как индивидът може да бъде защитен в контекста на медицинската практика (например при участие в биомедицински изпитвания, при прилагане на инвазивни процедури и т.н.), общественото здравните програми се разгръщат на популационно ниво, засягайки цялото население или значителни групи от него. Мероприятията за опазване на общественото здраве в голяма степен са превантивни и по тази причина са насочени към групи от населението, които не се възприемат като болни. Тук отговорността, която се поема от здравните политици и мениджъри, е още по-голяма и е необходимо те да познават основните теоретични постановки и проблеми от етиката на общественото здраве [4, 5, 6].

Понастоящем преподаването на етика на общественото здраве намира своето място в много европейски училища по обществено здраве [4].

Материал и методи:

Целта на нашето изследване е да се проучи мнението на дипломанти от бакалавърската и магистърската програма по „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ във ФОЗ към МУ-София във връзка с необходимостта от продължаващо обучение по етика на общественото здраве.

Проведена е анонимна индивидуална анкета сред 123 дипломанти бакалаври и магистри във ФОЗ към МУ-София. Проучването се проведе през м. юни 2016г. и м. декември 2016г. Анкетната карта съдържа въпроси за демографската характеристика на

участниците, както и специфични въпроси във връзка с обучението по етика на общественото здраве, построени по скалата на Ликерт.

Резултати и обсъждане:

I. Демографска характеристика на участниците

81.5% от респондентите са жени и 18.5% - мъже. Повечето от участниците са във възрастовата група между 26 и 40 години - 61.5% (Фиг. 1). 96% завършват бакалавърската програма по „Обществено здраве и здравен мениджмънт“ и само 4% - магистърската. 46.8% по настоящем работят в здравния сектор. От тях 26.3% като здравни администратори, 21.1% като технически сътрудници и 14% - главни специалисти/експерти в здравни институции (Фиг. 2).

II. Формиране на професионална етика на дипломанти по „Обществено здраве и здравен мениджмънт“

Бъдещите професионалисти по здравен мениджмънт в голяма степен изразяват съгласие, че обучението по медицинска етика и биоетика изграждат умения за етично мислене (фиг. 3). В още по-голяма степен са напълно съгласни (70.2%), че решаването на етични казуси изгражда умения за взимане на етични решения (Фиг. 4). Приложението на етични казуси в обучението на бъдещи специалисти е широко прилагано и с доказана ефективност.

По отношение на обучението по етика на общественото здраве 92.6% от анкетираните смятат за необходимо да изучават такъв предмет в основния курс на обучение (Фиг. 5). Значителен процент от анкетираните биха взели участие и в курс за следдипломно/продължаващо обучение по тази тематика - 76.6% са съгласни с твърдението „Бих участвал в курс за следдипломно/продължаващо обучение по етика на общественото здраве“. Продължаващото обучение е важен проблем на съвременното образование и е гарант за висок професионализъм на специалистите [2, 4, 6] (Фиг. 6). Етичната оценка на превантивни програми в бъдещата практика на студентите също е високо оценена (Фиг. 7).

Изводи:

Резултатите от проучването сочат, че значителна част от дипломантите са на мнение, че решаването на етични казуси в сферата на общественото здраве способства за развитието на техните умения взимане на етични решения в практиката.

Голям дял от анкетираните биха участвали в курс за продължаващо и следдипломно обучение по темата;

Дипломантите, които вече работят в сферата на здравеопазването проявяват по-голям интерес към развитието на етични умения в тяхната професионална кариера.

Литература:

1. Александрова, С., Етика и общественото здраве, В: Етиката в българското здравеопазване, Изд. „Симел“, София, 2007, с.333-346.
2. Радев, Е., Цв. Михайлова, А. Терзиева, Ал. Стоянович, Професионализъм-професионален морал. 33 НТС Контакт 2014, София, Издателство ТЕМПО-София, с. 203-206.
3. Чакърва, Л. Макроетика и устойчиво развитие на здравеопазването, Издателство „ЕКС-ПРЕС“- Габрово, 2013.
4. Popov N., N. Shtereva-Nikolova, K. Lyubomirova, Implementation the Project of Distance Learning in Faculty of Public Health, International Journal on New Trends in Education and Their Implications, January 2015, ISSN: 1309-6249, Volume: 6 Issue: 1, article 11, p 84-88.
5. Schröder-Bäck et al.: Teaching seven principles for public health ethics: towards a curriculum for a short course on ethics in public health programmes. BMC Medical Ethics 2014 15:73.
6. Velikov St. & Ivanov L. (2012). Role and place of continuous training in contemporary education, Journal of International Scientific Publication: Economy & Business, Volume 6, Part 3, 376-381.